



„Azt válaszolta, megszépített képet nem akar festeni, a valóságot viszont nem tenné közszemlére.”

Cantate vasárnapja a Cantate rovatban ► 2. oldal

„Gyárthatjuk sorra stratégiai irományainkat, kereshetjük újabb és újabb módszerek bevetésével a »rejtőzködő«, »anonim« evangélikusainkat, jöhetnek a »mosolykampányok«, a keresztyén mázú nagy fesztiválok, szakmainál szakmaibb konferenciák. Egy biztos: amíg minket ez a »langyosság« jellemez [...], nem lesz elmozdulás.”

Feleljen a jövőért! ► 3. oldal

„Az »olajfa-megbékélés« a nemzetek között és a zsidó néppel – természetfölötti. Mi önmagunktól nem vagyunk képesek erre – ezért nyissuk meg szívünket Isten előtt, és ne hagyjuk, hogy az igazság elkerüljön minket!”

Történelmi önvizsgálat ► 8–10. oldal

Új ének ► 2. oldal

Híradás a bajor zsinatról ► 4. oldal

Gyermeknap és hittanverseny ► 5. oldal

Igéhez térítő ► 6. oldal

„Legyen a zene mindenkié!” ► 7. oldal

Közgyűlés az északi területen ► 13. oldal



Láng Edit, Nick Vujicic és Bobby Robert – egy vak „terepmunkás”, egy végtagok nélkül evangélizáló „motivációs tréner” és egy, a hazájából keresztény hite miatt elűzött afrikai menekült. A közös „történelmi” fotó Nick Vujicic múlt heti magyarországi előadás-sorozatának utolsó helyszínén, a debreceni Főnix Csarnokban készült. Jelen lapszámunkban azonban még nem a tetra-amelia szindrómával született prédikátor ezek számára katartikus élményt nyújtó hitébresztő-hitmélyítő alkalmairól írunk. Az *Evangelikus Élet* 9. oldalán – egy „véletlennek” köszönhetően – most Láng Edit írását adhatjuk közre az általa készített április 20-i fotó történetéről, vagyis arról, hogy az Úr-isten miképpen fűz össze életútszálakat. Mert az evangélikus körökben sem ismeretlen „terepmunkás” legutóbbi debreceni útjának történetesen köze van ahhoz a zsidó-keresztény párbeszéd szolgáltatába állított programsorozathoz is, amelyről a *Panoráma* oldalon Edit barátnőjének, Mátis Lillának a riportját közöljük.

A reménység kútjai ► 8–9. oldal

Tedd teljessé a mosolyt!

Április 27-én, szombaton egyházunk diakóniai szolgálatának szervezésében az ország számos pontján osztunk meleg ételt rászorulóknak. Munkatársaink és önkénteseink összesen tízezer adag ebéddel várják azokat, akik máskor talán ritkán esznek meleg ételt.

Biztosak vagyunk benne, hogy az étel mellett jó szót és befogadó közösséget kapnak azok, akik felkeresik egyházunk kihelyezett állomásait Budapesten a Deák téren, Békéscsabán, Celldömölkön és körzetében (Bánhalmán, Celldömölk-Izsákfán, Dukán, Kispiriten, Nagypiriten, Bobán, Nemeskocson, Kissomlyón), továbbá Dombóváron, Győrött, Miskolcon, Nyíregyházán és régiójában, Szarvason és Örménykúton, illetve Tótkomlóson. Bonyhádön a családsegítő szolgálat közreműködésével és evangélikus gimnazisták bevonásával egész napos szeretetvendégséget és foglalkozásokat tartanak.

Nem szeretnénk magunk előtt kürtöltetni (Mt 6,2), de szándékunkat nyilvánosságra kívánjuk hozni annak érdekében, hogy minél többekhez eljussunk. Azért is élünk a nyilvánosság eszközével, mert így szeretnénk segítséget toborozni: örülnénk annak, ha ebbe a munkába és egyházunk egyéb diakóniai tevékenységébe minél több gyülekezeti tagunk bekapcsolódna.

Már a szervezés során tapasztaljuk az önzetlenségben és az összefogásban rejlő áldásokat, hiszen több százán dolgoznak jókedvűen azért, hogy emberek ezrei lakjanak jól. Az ételosztás és az azt övező program minden helyszínen a *Tedd teljessé a mosolyt!* címmel fut. Ismeretes, hogy ezzel a szlogennel hirdettük meg egyházunk 1%-os kampányát is. A kampányplakátokon látható felemás arcok – amelyek nélkülözik az összhangot és a természetes derűt – arra utalnak, hogy milyen sok a mosolytalan ember.

A képek továbbá azt is emlékeztetnek kívánják idézni, hogy országunkban jóval többen élnek a civil szervezeteknek juttatható 1%-ok felajánlásával, mint ahányan az egyházak javára rendelkeznek az 1%-ról, jóllehet az adózó számára egyik sem jár többletkiadással. Az 1%-os bevételek jelentős mértékben hozzájárulnak egyházunk társadalmi szolgálatához.

Fogjunk össze annak érdekében, hogy országunkban minél kevesebb legyen a nélkülöző, és minél többek arcán legyen teljes a mosoly. „Mikor jóra fordította Sion sorsát az Úr, olyanok voltunk, mint az álmodók. Akkor megtelt a szánk nevetéssel...” (Zsolt 126,1–2a)

■ DR. FABINY TAMÁS,
a Magyarországi Evangélikus Egyház
diakóniai munkájáért is felelős püspök

A reménység alapköve Hidegkúton

Sátoros ünnep a fogyatékkal élők javára

► Egykor kocsmá volt, aztán művelődési ház lett, később évekig „szellemház”, majd elbontották, és a telek immár építési terület. Múlt vasárnap elhelyezték az új épület alapkövét is. Vannak már jótékony adományozók, de a költségeknek csak nyolcvan százalékára van fedezet. Még háromszázmillió forint hiányzik ahhoz, hogy másfél év múlva felépüljön a fogyatékkal élők új evangélikus otthona, a Sarepta korszerű pesthidegkúti épülete.

► Folytatás a 4. oldalon



Az új épületegyüttes makettjét tartja Sztójánovics András és Torsten Silberbach

Sarepta egykor és ma

Budán ma tesszük le az új Sarepta-otthon alapkövét. A több évtizedes múltra visszatekintő diakóniai intézményben most is 99 idős és 77 súlyos fogyatékkal élő ember – köztük sok kisgyerek – él.

A Sareptát az a Sztelho Gábor alapította, aki a vészorkorokban evangélikus lelkészként előbb több ezer zsidó gyermeket mentett meg, majd a bélistázások idején azokat gyűjtötte össze a maga *Gaudiopolisában*, akiknek a szüleit bebörtönözték. Amikor a kommunista állam elvette tőle „az öröm városát”, akkor fordult figyelme a fogyatékkal élők felé, és szervezte meg az evangélikus egyház diakóniai munkáját.

Beszédes név a Sarepta. Arra az ószövetségi történetre utal, amelyben Illés próféta Sarepta városának szélén egy özvegyasszonytól kért ennielót. Az asszony ezt mondta neki: „...nincs honnan vennem. Csak egy marék liszt van a fazekamban, és egy kevés olaj a korsóban. Éppen most szedetek pár darab fát, hogy hazamenve ételt készítek magamnak és a fiamnak. Ha azt megesszük, azután meghalunk.” (1Kir 17,12) A próféta azonban így válaszolt neki: „Ne félj, csak menj, és tégy úgy, ahogyan mondtad; de előbb ké-

szíts belőle egy kis lepényt, és hozd ki nekem. Magadnak és a fiadnak csak azután készíts! Mert így szól az Úr...: A lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki...” (1Kir 17,13–14)

És Sareptában megtörténik a csoda: mivel az asszony előbb a másikkal ad, és csak azt követően maguknak, mindenkinek jut. A lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki.

Azóta Sarepta a vigasz és a remény jelképe. Vigaszt jelent azoknak, akik nélkülözések közepette élnek, és úgy gondolják, hogy rajtuk már senki és semmi sem segíthet. Akik úgy érzik, hogy körülményeik miatt halálra vannak ítélve. Ám egyszer csak megtörténhet a csoda: minden emberi tapasztalatra rációfolva nem ürül ki a lisztesfazék, és nem fogy ki az olajoskorsó.

Mint ahogy az újszövetségi történetben Jézus öt árpakenyérrel és két hallal jóllakatott ötezer embert. Csak törte és adta a kenyeret – az nem fogyott el soha. Miért? Mert önmagát adta oda. Mindenkinek jutott, sőt még maradt is tizenkét tele kosárral.

A sareptai özvegy története arra tanít, hogy bele lehet kapaszkodni a földi realitásokra rációfoló

reménybe. Senkinek az életéről sem szabad lemondani, minden ember sorsa fontos. Van értelme az özvegy és fia életének. A vakának és a csonkabonkának. Tartalommal lehet megtölteni a kerekese székese vagy súlyos fogyatékkal élők életét. Ők nem emberi roncok, hanem Isten képmásai. Szépek és értékesek.

Miközben az ő életükön próbálunk segíteni, gyakran érezzük, hogy szükségük a források. Sokba kerül a méltó – és még az Európai Unió elvárásainak is megfelelő – körülmények megteremtése. Ám ma is átélethetjük a csodát: a lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki.

Ehhez persze az kell, hogy a sareptai özvegyhez hasonlóan hallgassunk a próféta szóra. Ő előbb mások segített, és csak utána törődött önmagával. Cselekedetét a hit és a bizalom határozta meg. Ha ránk is ez jellemző, akkor ismét megtörténhet a csoda: a lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki.

■ FABINY TAMÁS

Elhangzott a Kossuth rádió Vasárnap-i újság című műsorában április 21-én

A reménység alapköve

► Folytatás az 1. oldalról

Pont annyi hiányzik, amennyiért a telket megvették egy kft.-től. Tizenöt évig tartott a készülődés, voltak kétségek és kudarcok. De ami fontos, volt takarékoskodás: az otthon vezetői félretették az adományokat, ami lehetővé tette, hogy megszülessen az építkezéssel szülő döntés. Elkészültek a tervek (ezekről lapunk részletes beszámolót közölt idei 7. számában).

A tervek szerint ötven fogyatékkal élő otthonlakó másfél év múlva költözhethet be az új épületbe a régi Sztelhlo-otthonból. Hiányzik sok pénz, de – ahogyan egy evangélikus intézménynél megszokott – van reménység. Bízunk abban, hogy az otthonlakókról is szól az evangéliumi íge: legyen életük, „sőt bőségben éljenek” (Jn 10,10)

Fabiny Tamás igehirdetésében a sareptai özvegyasszonyt idézte fel: a ki nem ürülő lisztesfazekat és a nem fogyó olajat. Az Északi Egyházkerület püspöke szólott arról is, hogy Jézus már nem egy csepp olajról, hanem bőségről beszél.

A bőség a fogyatékkal élők esetében semmiképp sem szó szerint értendő fogalom, de a mostani állapotokhoz képest a javulás is igazi kényelmet jelent majd. Ahogy Sztojanovics András igazgató lelkész elmondta, ma még szükség, törött csempék, elavult berendezések jellemzik a Sztelhlo Gábor alapította épületet, ahol most nyolcan-kilencen szoronganak egy szobában. Akkor, 1951-ben az is csoda volt, hogy létrejöhetett egy evangélikus intézmény, de ma már korszerűtlen az épület, az uniós követelményeknek pedig aligha felel meg.

Sztojanovics András beszédében kitért arra is, hogy a döntés előtt voltak viták: kell-e telket venni, vagy a régi épületet kell újjáépíteni, sőt felvetődött az is, hogy egyáltalán kell-e az egyháznak építkeznie. Aztán egyértelmű lett, hogy a Sareptában nem lehet szó leépítésről, nem küldhetik el a lakókat, nem utasíthatják el a jelentkezőket. „Lehet, hogy merész a terv – mondta az igazgató lelkész –, de több a támogatás, mint amennyi nehézséggel szembesülünk.”

Az alapkövetételére sokan eljöttek, alig fértek el a sátorban. Igaza van Sztojanovics Andrásnak: nagyon sokan vannak mellettük. Tehát igazi sátoros ünnep volt, megható istentisztelet, sok szép köszöntő. Volt előadás is: az

otthon lakói énekeltek és szavaltak, ami számukra egyáltalán nem könnyű.

Szalay Krisztina színésznő előadásában felidézte az otthon egyik lakójának tizennyolc éves korából származó írását: 1948-ban bénán született, ölben vitték a templomba. 1965 óta az otthon lakója, sokszor dühöngött bánasága miatt. Két hónapig csak ordított, amikor az otthonba került, de aztán megbékélt sorsával, fő célja az volt, hogy megtanuljon olvasni.

Üdvözölte a résztvevőket dr. Láng Zsolt II. kerületi polgármester is. Van abban valami jelképes – mondta –, hogy épp itt, Hidegkúton talált otthonra Sztelhlo Gábor intézete. Megemlégett, hogy a kerületben, a Hidegkúti úton nappali foglalkoztatót kaptak a fogyatékkal élők, most buszt vettek nekik.

A szép ünnepre eljött a német testvérintézmény, testvérgyülekezet több vezetője és tagja, vezetőik sorra üdvözölték az ünnepség résztvevőit. Nemcsak beszédek voltak, hanem kézzelfogható támogatás is: egy tizenkét és fél ezer eurós csekk, amelyet a *Stephanus Stiftung* fúvósai adományoztak az otthonnak. Ez a fellépéseik után tavaly kapott honoráriumuk volt. Most ök kísérték az evangélikus himnuszot, az *Erős vár a mi Istenünket*.

Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára nagy tetszést aratott megjegyzésével: harsónak hangjára omlottak le a jerikói falak, most harsónak adnak jelt a hidegkúti építkezésre. A helyettes államtitkár a környéken lakik, családjával ugyanabba a templomba jár, ahová az otthon lakói.

Az építkezés méltó körülményeket teremt az otthon lakói számára, közelebb hozza őket hozzánk – mondta Pröhle Gergely. Hozzáfűzte, hogy Sztelhlo Gábort nem tekinthetjük kegyes léleknek, hiszen igazi vagány volt – akkor is ez kellett az otthonalapításhoz.

Nagy derűltség fogadta Fabiny Tamás püspök záró gondolatát: „Van egy jó és egy rossz hírem. A jó hír, hogy együtt van a pénz az építkezésre. A rossz pedig az, hogy a pénz az önök zsebében van.” Ez persze csak részben igaz, hiszen egy 12 500 eurós csekk máris az építők zsebébe került, s már felajánlás tett a pesthidegkúti evangélikus gyülekezet, amelynek tagjai együtt, ugyanabban a templomban hallgatják az ígét a Sarepta lakóival.

■ WALKÓ B. GYÖRGY

Az ünnepségen részt vett:

Békés Tamás, a Pesthidegkúti Evangélikus Egyházközség felügyelője
Benzúr László, a Sarepta-szeretotthon igazgatótanácsának elnöke, az Északi Egyházkerület tiszteletbeli felügyelője

Buda Annamária, egyházunk országos irodája diakóniai osztályának vezetője és az osztály munkatársai

Dr. Csabai Péter, a Pesthidegkúti Városi Önkormányzat elöljárója
Martin Dudeck vezetésével a Stephanus Stiftung fúvószenekara

Dr. Fabiny Tamás püspök
Fodor Viktor, a Pesthidegkúti Evangélikus Egyházközség lelkésze
Gregersen-Labossa György lelkész, egyházunk diakóniai bizottságának elnöke

Dr. Kalina Katalin, a Sztelhlo Gáboriskola igazgatója
Krizsán András mérnök, a tervpályázat nyertese

Dr. Láng Zsolt, a II. kerület polgármestere

Lányiné dr. Engel Mayer Ágnes gyógy-pedagógus, a Bárczi Gusztáv Gyógy-pedagógiai Tanárképző Főiskola nyugalmazott igazgatóhelyettese
Wolf von Mackensen vezetésével a Johanniter Hilfsgemeinschaft Bodensee képviselői

Némethy Usoni Anna egyházmegegyel felügyelő

Porcsalmy László, a Johannita Lovagrend magyarországi tagozatának vezetője

Pröhle Gergely, egyházunk országos felügyelője, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára
Dr. Réthelyi Miklós, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága elnöke
Schmittné Makrai Katalin, a volt köztársasági elnök felesége

Torsten Silberbach lelkész, a berlini Stephanus Stiftung vezetője
A Linzi Evangélikus Egyházközség képviselői

Püspöki látogatás Sajógömörben

Elfogadva a helyi evangélikus gyülekezet meghívását, Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke április 21-én, vasárnap a szlovákiai Sajógömörbe (Gemer) látogatott.

A délelőtti istentisztelet kezdetén az egyházközség lelkésze, *Rusznayk Dezső* ismertette a százharminc éve álló, neogót stílusban épült sajógömöri templom történetét. Ezt követően a liturgia és az igehirdetés

szolgálatát is Szemerei János vezette.

A püspök Jel 3,20 alapján tartott prédikációjában arról beszélt, hogy a szívünk ajtaján kopogtató Jézus a szerető Istent mutatja be nekünk. „Nem tőri ránk az ajtót. Azt szeretné, ha belső felismerésből fakadóan, örömet nyitnánk ki előtte” – fogalmazott. Majd hozzátette: Jézus azért jön, hogy átadja egy kulcsot: az örök élet kulcsát, melyet a kereszten való szenvedésével és a halál felett aratott győzelmével szerzett meg számunkra.

Az alkalom zárásaként ifjúsági énekeket adott elő a gyülekezet énekkara, majd a kölcsönös köszöntésekre került sor.

A presbiterekkel közösen elköltött ebédet követően pedig Szemerei János püspök az egyházközség egyik szórványában, Lekenyén tartotta meg a délutáni istentiszteletet.

■ ADÁMI MÁRIA felvétele



Szemerei János és Rusznayk Dezső a sajógömöri gyülekezet feltevével őrzött 1754-es Luther-Bibliája mellett

„...ne feledd el, mennyi jót tett veled!”

Híradás a bajor zsinatról

► Ha egy egyházvezető nem panaszkodik, nem kesereg, hanem hálaadásra biztat, akkor nagy jót tesz a rábizott nyájjal. Egy olyan korszakban, amikor lenne ok a csüggedésre, elkel az ilyen szó. **Heinrich Bedform-Strom** püspök, a Bajor Evangélikus Egyház lelki vezetője pedig ilyeneket mondott testvéregyházunk zsinatának megnyitó előadásában, a püspöki jelentésben: **„...ne feledd el, mennyi jót tett veled!”** Ezzel a hálaadó attitűddel lehet az idevezető utat értékelni, ezzel a lelkülettel lehet a jelen tennivalóit felmérni, s az ebből fakadó biztonsággal lehet a jövőt építeni.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

A bajor egyház négy vezetőtestületének egyike, a zsinat április 12–18. között tartotta ülését Nürnbergben. Már maga a kiválasztott hely is sokatmondó volt. Az ünnepélyes, példaszerűen előkészített és megformált nyitó istentiszteletet a 13. századi alapokra épült ősi Lőrinc-templomban tartották, az ülések helyszínéül azonban nem az óváros múltat idéző épületeinek egyikét választották, hanem a LUX-templomot, amely kizárólag a város ifjúsági gyülekezetének használatában van.

Már az is jelképpértékű, hogy az ülés templomtérben zajlik. Annak, hogy ez egy ifjúsági templom, kiemelt üzenete volt. Amikor belép ide az ember, hangfalakat, diszkóbul ismert világítási technikát pillant meg, mégsem szórakozóhelyen érzi magát, hanem olyan térben, amely megszentelt hely. Érezni, hogy ha nem is tradicionális, de istentisztelet zajlik, amelynek kisugárzása van. Fiatalok száza hallgatják és élik meg itt az evangéliumot hétről hétre. Ebben a templomban „zsinatolni” azt jelenti: jövőorientáltan gondolkodik az egyházvezetés.

A püspöki beszámoló már az első nap foglalkozott a központi gondolatával. A tavaszi zsinat ugyanis bajor testvéreinknél mindig tematikus ülés. A téma most az istentisztelet volt. Közel másfél évtizeddel a nagy istentiszteleti reform után ugyanis úgy érez-

ték, ismét napirendre kell tűzni az istentisztelet ügyét – hiszen az egyház mindig reformációra szorul, így a liturgia, az igehirdetés, az éneklés, az Isten közelségében való közösségi élet is beszédtema kell, hogy legyen.

Az aktuális törvénykezési feladatokat a testület a rendelkezésére álló negyvenhat munkaórától másfél óra alatt ellátta. Ez nemcsak annak volt köszönhető, hogy jól előkészítették a beterjesztett anyagot, hanem annak is, hogy nem a plenáris ülésen kezdtek el ötletelni, új aspektusokat előhozni. Nem utolsósorban azonban annak is köszönhető e gyors és hatékony munka, hogy nem akarnak túlbiztosítani, túlszabályozni mindent, hanem hagyják, hogy a vezetők vezessenek, a felelősen megválasztott előjárók legjobb igyekezetükkel töltsék be küldetésüket. Így van idő érdemben megbeszélni az egyház lényegi tartalmi kérdéseit, van lehetőség tájékozódni az evangélikusságot érintő témákról. Van hát mit tanulnunk bajor testvéreinktől.

Az istentisztelet ügyéről három előadást is meghallgatott a zsinat. Ezek nem emocionális beszámolók voltak, hanem szakszerű és tárgyyszerű előadások arról, mit ad az egyház végigimádkozott múltja, a bizonyítékvők fellege (az élő és hatékony tradíció), mi a valóságos helyzet az istentisztelet-látogatással, az istentiszteleti rendek betartásával, a megújuló formák egyre színesebb kavalkádjával, s merre vezet az út tovább, milyen mó-

don élhet, elevenedhet, gazdagodhat az egyház istentiszteleti élete.

Az eredeti terv szerint a zsinat a záróülésein egy úgynevezett „impulzuspapírt” adott volna ki. A plenáris ülés izgalmas gazdagsága és a bizottsági ülések intenzív munkája nyomán azonban megváltoztatták az elképzelést. Olyan – a bajor egyház minden (!) presbitérének megküldendő – levelet fogalmaztak, amely nem „felülről” direktívákat adva kinyilatkoztatni akart, hanem szinte beszélgetve gondolandó témákat vetett fel, minden gondolatot egy-egy kérdéssel zárva. Ezek a kérdések hivatottak arra bátorítani, hogy minden gyülekezet érdemben elgondolkodjék az istentisztelettel kapcsolatos kérdésekről.

Két alkalommal is – a nyitóülésein üdvözlő szavak keretében, bizottsági ülésen pedig beszámoló, illetve kilencvenperces „meghallgatás” keretében – előkerült a partnerkapcsolatunkra is hatással lévő tény: hazánknak és a magyar kormányknak a nyugati sajtóval igen negatív a megítélése az elmúlt hónapokban. Szóltam hát annak fájdalmaról, hogy kettős mércével mérnek minket, s hogy mennyire tendenciózus, rosszindulatú és egyoldalú információk nyomán születik ez az értéktétel. Kértem bajor testvéreinket, akik évtizedek óta közelről és jól ismernek minket, hogy segítsék hazánkat azzal, hogy velünk kapcsolatos pozitív élményeikkel, partnerkapcsolatunk sok áldásának bemutatásával ellensúlyozzák a rólunk terjesztett rossz híreket.

A bajor zsinaton ismét átélhettem a testvéri közösség határon átvelő erejét s hogy a középpontra figyelve milyen közel vagyunk egymáshoz. Amit Nürnbergben megtapasztaltam, hatással lesz a magyar zsinat munkájára.

A szerző egyházunk zsinatának lelkész elnöke

A Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon Idősek és Fogyatékos Személyek Otthona az alábbi számlaszámra várja az adományokat: 11702036-22380599.

Tesztkérdésektől az ugrálóvárig

Országos evangélikus gyermeknap és iskolai hittanversenydöntő Zuglóban

► A 8. országos evangélikus gyermeknappal kötötte össze idén egyházunk országos irodájának gyermek- és ifjúsági osztálya a 22. országos hittanverseny iskolai döntőjét. Az április 20-án megrendezett alkalomnak a zuglói evangélikus gyülekezet és az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) adott otthont.

A négy helyszínen zajló, másfél órás tudáspróba után dr. Szabóné Mátrai Marianna déli kerületi püspökhelyettes, az EHE Gyakorlati Intézetének vezetője nyitotta meg az idei gyermeknapot. A templomban tartott áhítatát a nap zsolttár mottója alapján tartotta – „Minden lélek dicsérje az Urat!” (Zsolt 150,6a) –, a közel négyszáz résztvevő éneke pedig igazi Isten-dicsőréttel töltötte meg a lelki hajlékot.

A délelőtti program Ilyés Szabó Anna székely mesemondó *Szüleitekkel lássátok meg e beszédet!* című műsorával zárult.

Az ebédet követően az EHE teológushallgatóinak egy csoportja szórakoztatta a népes gyermekcsapatot. A *Kézzjáték zenére* című előadásuk során számos állatot is megjelenítettek a kicsinyek és nagyok örömeire.

A benti programok után az igazi tavaszba borult udvaron a gyerekek felszabadultan kézműveskedtek, különféle ügyességi játékokat próbálhattak ki, de igen népszerű volt az arcfestés és a csillámtetoválás is. Aki pedig szívesen rajzolta le a kedvenc állatát, az egy plüssállatot kapott ajándékba a Rex Kutyaotthon Alapítvány jóvoltából.

A hittanverseny eredményhirdetése előtt a *Poézis* együttes adott koncertet, amelynek keretében 20. századi magyar költők megzenésített gyermekversei hangzottak el.

A hittanverseny várva várt eredményhirdetésekor *Lipták Kata* gyermekreferens szólította a négy korosztály négyfős csapatainak képviselőit a mikrofonhoz.

A nap *Grendorf-Balogh Melinda* ifjúsági referens úti áldásával zárult.

■ BODA ZSUZSA



A 22. országos evangélikus hittanverseny iskolai döntőjének helyezettei

1–2. osztályos korcsoport

1. helyezett: Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola (Pápa)
2. helyezett: Máriaremete–Hidegkúti Ökumenikus Általános Iskola
3. helyezett: Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium (Orosháza)

3–4. osztályos korcsoport

1. helyezettek: Kmety György Evangélikus Általános Iskola és Óvoda (Mencshely) és Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium (Orosháza)
2. helyezett: Magyarok Nagyasszonya Római Katolikus Általános Iskola (Albertirsa)
3. helyezett: Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola (Sopron)

5–6. osztályos korcsoport

1. helyezett: Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola (Sopron)
2. helyezettek: Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium (Sopron) és Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium
3. helyezett: Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium

7–8. osztályos korcsoport

1. helyezett: Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ (Győr)
2. helyezett: Kecskeméti Református Általános Iskola
3. helyezett: Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma, Szakképző Iskolája és Kollégiuma



„Fogadjátok be egymást...”

Oktatásiintézmény-vezetők és iskolalelkészek konferenciája

► Nevelési és oktatási intézmények vezetői, valamint iskolalelkészek részvételével rendeztek konferenciát április 16–17-én a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. A reformáció és tolerancia évének kapcsán a tavaszi találkozó témája egymás megismerése, elfogadása, befogadása volt. Az elhangzott áhítatok, előadások, csoportos megbeszélések mind a Róm 15,7 igervers – „*Azért fogadjátok be egymást, miképpen Krisztus is befogadott minket az Isten dicsőségére*” – üzenete köré épültek.

A nyitóáhitatot és a hétfői nagy-előadást dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke tartotta. Film- és zenei részletek, hajdani Evangélikus Életcikkek és fényképek felidézésével vitte közelebb hallgatóit annak felismeréséhez, hogy a másság fogalmát rendkívül sokféle közösségre (etnikai, politikai, vallási, nemi, kegyességi) lehet alkalmazni; mindezekkel kapcsolatban az egyház tanítása is kellően árnyalt kell, hogy legyen. A dogmatikus és etikai elvek tisztázásán túl viszont nem tűszelhet szem elől a mindnyájunkat kötelező krisztusi szeretet parancsa.

A továbbiakban a Civil Kurázi Egyesület képviselőiben Kövesi Györgyi programkoordinátor, etikatanár számolt be részletesen arról, hogyan nyújtanak lehetőséget ernyőszervezetként a különféle alapítványoknak arra, hogy az iskolákban rendhagyó foglalkozások keretében oldják a fiatalok előítéleteitől különböző társadalmi csoportok – romák, zsidók, hajléktalanok, melegek – irányában.



A felsorolt csoportok képviselőit ellátó alapítványok tevékenységén kívül egyéb szervezetek (Amnesty Interna-

tional, Gyermeki és Ifjúsági Jogvédő Alapítvány, Civil Művek) munkájáról is szó esett.

A délután további részében előzetes jelentkezés után két, egyenként egy-egy óras „érzékenyítő műhelymunkán” lehetett részt venni, melyeken a fent említett alapítványok és szervezetek munkatársai saját életük példáján, interaktív módon igyekeztek bemutatni egy-egy csoport helyzetét, nehézségeit, a lehetséges megoldásokat, illetve azt, hogy miként lehet a velük szemben fennálló előítéleteket megváltoztatni az iskolákban és az iskolás korosztályban. A műhelymunkára két helyszínen került sor: a konferenciának helyet adó missziói otthon mellett a Soli Deo Gloria református konferenciaközpont biztosított még termetet a megbeszélésekre.

Az esti áhitatot Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke tartotta az erősek felelősségéről. Az este folyamán a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola néptánc csoportjának műsorát

láthatták a konferencia résztvevői. A fiatalok szóló és páros magyar néptáncokat mutattak be nagy sikerrel.

Az est utolsó eseménye a borkóstoló volt, amelyen Szentgyörgyiné Szlovák Mária, a Kiskőrösi Petőfi Sándor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kertészeti Szakközépiskola, illetve Rodler Gábor, a kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium igazgatója mutatta be az egybegyűlteknek borkóstolójuk jellegzetességeit és azt, hogy iskolájuk tanulói miként sajátítják el a borkészítés alapjait. (Az intézményekben készült borokat természetesen meg is lehetett ízlelni.)

A második napon reggeli áhítatában Szűcs Mária kiskőrösi iskolalelkész szólt arról, hogy Krisztus miként bontja le a közöttünk lévő válaszfalakat. Az intézményvezetők és iskolalelkészek ezt követően intézménytípusonkénti bontásban – óvodai, általános iskolai, középiskolai és iskolalelkészi szekcióban – vitatták meg az aktualitásokat.

Az iskolalelkészi szekcióban sor került a lelkesítő munkaközösség vezetőjének megválasztására is: a megbízatást dr. Wagner Szilárd, a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola iskolalelkésze nyerte el.

A délelőtti dr. Zacher Gábor toxikológus főorvos előadása zárta *Mindennapi függőségünk, ki tolerálja a függőt?* címmel. Zacher Gábor a drogfüggőség témája mellett beszélt a mai felnőtteket és fiatalokat egymástól elválasztó kommunikációs különbségekről és az ezzel járó veszélyekről is, hangsúlyozva a közös nyelv és csatorna megtalálásának fontosságát a generációk közötti párbeszédben.

A konferencia programja a Gáncs Péter elnök-püspök által tartott úrvacsorás istentisztelettel zárult.

A konferencián elhangzottak fontos lépést jelentettek a még meglévő, egymás jobb megismerését sokszor megakadályozó válaszfalak lebontásához.

■ RÉVÉSZ RITA
ROZS-NAGY SZILVIA

Igéhez térítő

Wycliffe-főigazgató a bibliafordítás fontosságáról

► Magyarországon járt az elmúlt héten Kirk Franklin (képiútkön), a világ egyik legnépesebb missziós szervezetének, a Wycliffe Global Alliance-nak, vagyis a Wycliffe Bibliafordítók globális szervezetének nemzetközi főigazgatója. Vendéglátója a magyarországi tagszervezet, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete igazgatója, a baptista Zentai Zsuzsanna, valamint az egyesület alelnöke, az evangélikus Jóné Jutasi Angelika volt.

Kirk Franklinnel először imareggeli keretében találkoztak Budapesten a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT), a Magyar Bibliatársulatnak, a Protestáns Újságírók Szövetségének, valamint a Magyarországon működő különböző

A nemzetközi főigazgató beszélt arról is, hogy Latin-Amerikában, Argentínában, Chilében nagy ébredés tapasztalható, de mivel ezeknek az újonnan alakult, „hőmpolygó folyamként áradó” szervezeteknek nincs megfelelő anyagi bázisuk és szerve-



missziós szervezetek (az OM Magyarország, az Evangéliumi Aliansz, a Fialatok Krisztusért Alapítvány, az Interserve Missziós Társaság, a Baptista Oktatási Központ) képviselői, továbbá teológusok, Wycliffe-önkéntesek, a Wycliffe Magyarországi munkatársai és az egyházi sajtó képviselői. A Wesselényi utcai baptista gyülekezet kávézójában tartott április 20-i alkalmon jelen volt egy Nigériába és egy, az óceániai szigetvilágba készülő fiatal misszionárius is.

A testvéri légkörben tartott összejövetel célja az volt, hogy a résztvevők megismerjék egymás munkáját, és meghallgassák a nemzetközi szervezet főigazgatójának előadását a világszerte folyó bibliafordítás munkájáról.

Kirk Franklinnek nagy tapasztalata van a külmiszió terén, hiszen mint bibliafordító maga is hosszú éveket töltött Pápua Új-Guineában a kewa népcsoport között. Beszédében az igazgató szembeállította a megcsontosodott nyugati kereszténység állapotát a Bibliát újonnan megismerő népcsoportok lelkesedésével. Példaként említette, hogy míg az elmúlt századokban misszionáriusok százai mentek Nagy-Britanniából Koreába, most Koreából érkeznek misszionáriusok Európába, és hogy Dél-Korea ma a második legnagyobb „küldő ország”, amely misszionáriusokat ad azoknak a nagy-britanniai gyülekezeteknek is, amelyek valamikor őket missziózták. Egy Londonban szolgáló koreai segédlelkész idézett, aki szerint morális kötelességüknek érzik, hogy segítsenek az idősebb testvéreknek.

zetségük, így a misszióba fektetett energiák nem elég hatékonyak. Elmondta: hisz abban, hogy Isten az ő tervében éppúgy használni tudja a már meglévő egyházi szervezeteket, mint az újonnan indult mozgalmakat. A következő évek megoldandó feladataként említette az új mozgalmak bevonását a már intézményesített rendszerekbe.

Beszélt az informatikának a bibliafordítás munkájában betöltött hasznos szerepéről, illetve arról, hogy a bibliaprojektbe jól bekapcsolhatók a modern eszközökhöz értő fiatalok. Egy adatbázis létrehozásának tervét is megemlíttette: a különböző nyelveken elkészült összes bibliafordítást (legyen akár csak egy vers) egyetlen helyen tárolnák, s ez a digitális könyvtár bárki számára elérhető lenne bárhol a világon...

Mint elkötelezett bibliafordító Kirk Franklin vallja: Istent nem érdekli, hogy a munkát nagy szervezet, kis szervezet, egyén vagy csoport végzi. Ő mindenkit fel tud használni arra, hogy minél több néphez, népcsoporthoz eljusson az evangélium.

A találkozón részt vett dr. Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a MEÖT főtítkára is. Hozzászólásában elmondta, hogy csökken a Magyarországról kiküldött misszionáriusok száma is. Változik a világ. Utalt azokra a német evangélikus gyülekezetekre, ahonnan korábban számos misszionárius ment Tanzániába, Zimbabwéba, és amelyekben most fekete misszionáriusok is prédikálnak rendes lelkészi állásban. Ezt hallva az afrika-

iak sírnak, mert látják, hogy az Ige, amely egykor oly sokat jelentett az európaiaknak, most már nem sokat jelent nekik, és attól tartanak, hogy egy generáció után akár Afrikában is előállhat ugyanez a helyzet.

Másnap Újpesten, a baptista gyülekezetben tartottak Wycliffe-délelőtti, amelyen Kirk Franklin népes gyülekezet előtt hirdette Isten igéjét. Két előadása is elhangzott *A nyelv és a Szentlélek*, valamint *A Biblia és a külmisszió kapcsolata* címmel. A két előadás között Tóka Ágoston orgonaművész improvizált.

Kirk Franklin beszédében arra hívta fel hallgatói figyel-

mét: sokan nem is tudják, hogy mintegy 6900 nyelv van világszerte, és 1900 nyelvre még egyetlen bibliavers sem lett lefordítva. Fordítói hitvallása szerint minden nyelven, minden kultúrában hirdetni kell Isten igéjét. Hangsúlyozta, hogy a Biblia nem csak egy bizonyos kornak szól, és nincs olyan tényező, amely a Szentírást mára túlhaladottá tette volna.

Arról is beszélt, hogy magának a Bibliának a birtoklása nem változtatja meg az embert. Számos magyar otthonban is ott van a Biblia, de semmire sem használják. Felvette a kérdést: mit csinálunk ezzel a könyvvel? Meghatározó az életünkben, vagy csak ott porosodik a polcon? Ausztrál állampolgár lévén ismer Melbourne-ben keresztyén könyvesboltot, ahol akár ötvenféle bibliafordítás is kapható, a templomba járók száma mégis egyre csökken. Szomorúan állapította meg, hogy Európában, Amerikában, Ausztráliában (vagyis a nyugati világban) a Biblia elvesztette életüket meghatározó szerepét, míg a világ más részein fiatal, növekvő gyülekezetek kiáltanak segítségért, hogy tegyék elérhetővé számukra az Igét.

Végül feltette a kérdést: talán azért nem tudunk lelkesedni a Biblia terjesztéséért, mert számunkra nem is olyan fontos? Pedig ha vesszük a fátárságot a Biblia tanulmányozására, az személyes életünket újíthatja meg. Beszédét ezzel a felszólítással zárta: „Térj vissza az Igéhez, lásd meg, hogy hozzád is szól!”

■ MAROSI NAGY LAJOS
a Magyar Bibliatársulat
kurátora

Gymnasion 2013, Bonyhád

► Tizenharmadik alkalommal fogadta vendégeit a *Gymnasion* elnevezésű sporttalálkozó a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium. Tizenkilenc város húsz gimnáziumából érkeztek az egyéni és csapatsportágakban versenyzők. A házigazdák sportolóival kiegészülve közel kétszázötven diák három napig küzdött egymással a minél jobb eredményekért és helyezésekért.

Kellemes tavaszi nap várta az Arany János tehetséggondozó program előkészítő évfolyamosait és kísérőiket április 19-én, pénteken a bonyhádi intézmény csodálatos parkjában. Az első nap az ismerkedési vetélkedő és a technikai megbeszélések jegyében telt. Szombaton hat sportágban (asztalitenisz, futball, kosárlabda, lövészet, röplabda, sakk) mérték össze felkészültségüket a diákok. A reggeli kezdés nem volt szokatlan a sportolóknak, mint ahogy az sem, hogy késő délutánig követték egymást a versenyszámok. Az eredményhirdetés és a vacsora után adott volt a további sportolási lehetőség, akkor már tét nélkül. Éltek is ezzel sokan, csakúgy, mint a zenés mulatságon való részvétellel.

Vasárnap Szekszárdra és Decsre kirándultak a résztvevők, ahol a megyeközpont nevezetességeivel, valamint a Sárköz néprajzi kincseivel ismerkedtek. A nagy tetszést aratott programról visszatérve már csak az igen finom ebéd és a búcsú volt hátra. Mind a vendégek, mind a vendéglátók jól érezték magukat a nemes vetélkedésben és új barátságok születésében bővelkedő három nap alatt. A kitűnő feltételek megteremtéséért köszönetüket fejezték ki Ónodi Szabolcs igazgatónak, valamint a program főszervezőjének, Scheidler Gézának, az intézmény tanárának.

■ V. GÁNSZLER BEÁTA

Két héttel Cantate vasárnapja előtt

A Pécsi kamarakórus
hangversenye a város evangélikus templomában

► Zenés áhítatot tartottak április második vasárnapjának estéjén Pécsen, a Dischka Győző utcai evangélikus templomban a Pécsi kamarakórus közreműködésével. Az Európa-szerte hírnevet szerzett énekar számos versenyen és fesztiválon ért el kimagasló eredményeket. Mindig szívesen látott vendég a város lutheránus templomában, sőt néhány kórustag énekel a pécsi evangélikus kórusban is. A barátság a két együttes között régről eredeztethető tehát. A kamarakórus vezetője, alapító karnagyja Tillai Aurél Liszt-díjas professor emeritus, a pécsi evangélikus gyülekezet tagja.

A tanár úr idén március 15-én, a nemzeti ünnepen vehette át Budapesten A Magyar Köztársaság Érdemes Művésze kitüntetését. A díjat Balog Zoltán emberierőforrás-miniszter adta át. A díjkiosztón a miniszter megemlítette, hogy diákkorában a debreceni kántusban ő is énekelt Tillai-műveket...

ban a kórus megcsillantotta kiváló képességeit, majd Rossini Stabat Materének utolsó előtti tétele, a Quando corpus című hangzott el.

A hangversenyt színesítette a Villányi vonósnégyes játéka. Schubert a-moll vonósnégyesének Andante tételét adták elő. (A kamaragyüttes

a szeretnek lehet az egyik forrása – mondta.

„Az a szép, fényes Hajnalcsillag”... – erre a szövegtémára három különböző zeneszerző három változatát hallhatta a gyülekezet. Először a 16. századi evangélikus mester, Praetorius vegyes karra és orgonára komponált dallama hangzott el, majd Mendelssohn feldolgozása következett kórusra és szoprán hangra. A szótól Komáromi Alice énekelte. A harmadik változatot Tillai Aurél karnagy komponálta kórusra és vonósokra az evangélikus dallam feldolgozásával.

A Pécsi kamarakórus másorában a folytatásban két estidő szólalt meg: az Ittalaulu, vagyis a finn Esti dal Tillai Aurél feldolgozásában, majd Rheinberger Abendliedje. A



Az áprilisi vasárnap estén a templom megtelt a gyülekezet tagjaival és a kórus barátaival. Ócsai Zoltán lelkész meleg szavakkal köszöntötte az egybegyűlteket.

Szép, fényes Hajnalcsillagom – ez a címe az Evangélikus énekeskönyv 361. énekének. Nos, indításként ennek első versszakát a kórus és a gyülekezet együtt énekelte. Az est további részében a kórusirodalom remekeiből kaptak ízelítőt a jelenlévők. Az evangélikus német romantikus mester, Johannes Brahms nyolcszólamú vegyes kari műve, a Wo ist ein so herrlich Volk után Grieg Ave maris stella című darabjái

tagjai: Deák Márta, Deák Anna, Murin Jarosláv és Janzso Ildikó.)

Fauré Sancta Maria című dalát a kamarakórus szólolistája, Komáromi Alice énekelte dr. Kopjár Gábor orgonakíséretével. Ezután ismét a gyülekezettel együtt csendült fel a Szép, fényes Hajnalcsillagom 2. és 3. verse.

Zenés áhítat lévén a koncert igehirdetéssel és igemagyarázattal folytatódott. Mózes könyvéből idézett Ócsai Zoltán lelkész. Az Úr szeretete betölti a földet. Akinek nyitott a szíve, az megérzi az isteni szeretetet. A muzsika is ennek a különleges érzésnek,

német komponista Kodály Zoltán „szellemi nagyapjaként” is ismert, mivel Rheinberger tanítványa az a Kössler mester volt, aki Kodály Zoltánt is tanította a budapesti Zeneakadémián. A zenés áhítat befejező számaként Kodály 114. genfi zsoltára csendült fel Kopjár Gábor orgonakíséretével.

A hangverseny végén kitörő tapsal ünnepelte a hallgatóság a dalosokat. A pécsi evangélikus gyülekezet és az evangélikus kórus tagjai szeretetvendégséggel, baráti beszélgetéssel köszönték meg a kamarakórus igényes, szívetleket melengető műsorát.

■ TÖRTÉLY SZUSZA

„Legyen a zene mindenkié!”

► 2012-ben ünnepeltük Kodály Zoltán zeneszerző, zenekutató, zenepedagógus születésének 130. évfordulóját. A 20. századi magyar zene történetét Bartók és Kodály neve fémjelzi. Alkotói tevékenységük, közös népzene kutató munkájuk, publikációik rengeteg szálon kapcsolódtak össze. Zenepedagógus-nemzedékek vették és veszik át itthon és külföldön egymástól a Kodály által elindított, hosszú és fáradságos, de gyümölcsöző zenepedagógiai módszert, melyet ma a világ Kodály-módszer néven ismer. Művét, az 55. zsoltárt, a Psalmus Hungaricum kilencven éve mutatták be Budapesten.

1923-ban a budapesti Vigadó adott helyet annak az ünnepi koncertnek, melyre Pest és Buda egyesítésének ötvenedik évfordulója alkalmából került sor. A koncerten Dohnányi Ernő vezényelt, s Liszt-, Berlioz-, Dohnányi-művek mellett Bartók Béla (1881–1945) és Kodály Zoltán (1882–1967) frissen komponált művei szólaltak meg.

Kodály műve, az 55. zsoltár – Tenorszólo ének- és zenekarra – amely később Psalmus Hungaricus (1923) címen vult be a köztudatba – e koncerten csendült fel először. A mű a kecskeméti születésű zeneszerző pályájának egyik fontos állomása volt – a Nyugat folyóirat részletesen tudósított róla –, olyan, amely a Bartók és Kodály által felfedezett új magyar zene útját is megmutatta. Annak a népzenevel szervesen összeforrt, rendkívül összetett, gyakran nyers erejű 20. századi zenének az útját, melyet sokszor szegélyezett elutasítás a közönség és a szakma részéről egyaránt.

E mű kapcsán érdemes visszatekinteni Kodály zenei pályájának néhány fontos eseményére.

1908-tól a budapesti Országos Magyar Királyi Zeneakadémia zeneszerzestanáráként dolgozott. Bartókkal – aki ugyanitt zongoratanár volt – életre szóló barátságot kötve ezekben az években indultak el a Vikár Béla által megkezdett népdalgyűjtés rögzös, nehéz útján. Bartókkal közösen felismerve a népzene fontosságát, kezdték kutatni a parasztság zenéit, néphagyományait.

Bartók 1907 nyarán a székesnépzene tanulmányozására Csík megyébe indult gyűjtőútra, ezzel vette kezdetét az a népzene kutató munka, melyhez Kodály is kapcsolódott. Bartókkal elosztották egymás között a munkát, ki-ki az általa választott területen gyűjtött, készített fonográf felvételeket. A fellelt és hangfelvételeken rögzített népdalok rendszerezését, válogatását, elemzéséi-

ket megosztották egymással, és közösen készítették elő a kiadandó válogatásokat. Értő módon, tudományos rendszerezéssel különböztették meg ezt a tiszta népzenei forrást a népies műzenétől, amely néhány évtizeddel korábban még magát Liszt Ferencet is megtévesztette.

1909-ben Zoborvidéki népszokások, 1917-ben Ötfokú hangsor a magyar népzeneben címmel jelentek meg Kodály írásai a Zenei Szemlében. 1937-ben napvilágot látott a Magyar népzene című összefoglaló műve, mely napjainkig a felsőfokú tanárképzés egyik tankönyve, s összegzése a több évtizedes népzenei kutatómunkának.

Bartók és Kodály egymást kölcsönösen tisztelték. Bartók írásaiiban Kodályról igen elismerően nyilatkozott, hangsúlyozva kollégája és pályatársa sokrétű művészetét, melyet a „rég magyar zene apoteózisának” is nevezett. Kodálynál a vokális kultúra szervesen beépült saját kompozícióiba, ezt művelte és oktatta egy szerre.

Az 1920-as évektől kezdve Kodály a zenepedagógia felé fordult, hangsúlyozva az óvodai és iskolai zenei nevelés fontosságát. Bartók szerint ő „a legnagyobb magyar zeneszerző-pedagógusunk”, s erre a minősítésre Kodály rá is szolgált széles körű, több évtizedes, kitartó munkájával, állhatatos tevékenységével. Neve összeforrt a magyarországi kórusmozgalom elindításával, melyet az elkövetkező évtizedek s a háború utáni rendszer is zászlójára tűzött az oktatás terén. Kezdetől fogva figyelemmel kísérte a lelkes budapesti és vidéki kórusok szerveződését, működését.

A harmincas években elindult a Magyar Kórus című folyóirat, amely már Kodály szellemi követőinek munkáját dicsérette. Kodály megjelentetett vallomásaiban, önéletrajzi írásaiban annak az embernek az őszinte gondolatait olvashatjuk, aki soha nem alkudott meg a különböző politikai

rendszerekkel – melyek jöttek-mentek –, hanem a maga felállította, emberközpontú mérce szerint élt, nevelte közönségét és vele az ifúságot művein, oktatómunkáján keresztül. Említsük meg néhány művét: Hány János (1927), Marasztaló táncok (1930), Galántai táncok (1933), Felszállott a páva (1939).

A kilencven éve bemutatott Psalmus Hungaricus Kecskeméti Vég Mihály költő-prédikátor 16. századi (Könyörgés hamis atyafiak ellen – Vigasztalódás Istenben) szövegére készült. Ez szinte valamennyi protestáns énekeskönyvben megtalálható, sőt egyik variánsát a pannonhalmi bencések kéziratok énekeskönyvében (1715) is fellelték.

Kodály tudatos szövegválasztásával a magyar költészet kezdetéhez, Balassi korába tért vissza. Ezzel az anyaggal formálta össze saját zenei elképzeléseit. Zenei vázlatai a töprengés, a gondolkodás örökké nyitott könyve, az elhivatott zeneszerzői véna megjelenései. A műben egyszerre elrejtett s felmutatott sírómotívum többféle jelentéssel is bír, mind történelmi, mind lelki hitvallási síkon. A zene – mely Kodály egyik legremekművében körülöleli a megformált szöveget – csodálatos hangszerezéssel van felvértezve. Érzékletes zenei szövegbemutató, színes dramaturgiai eszközök, gazdag zenekari és kórushangzás jellemzi a művet mindvégig. Kodály kamarazenei műveinek hatása e művében is kimutatható.

Összefoglaló, korszakos jelentőségű alkotás a Psalmus Hungaricus. Magyarországi bemutatója után Európa és Amerika számos neves koncerttermébe jutott el, óriási sikerrel. Toscanini és Mendelberg után maga Kodály is vezényelte külföldön. A magyar közönség széles rétegeit tudta és tudja megszólítani, ezzel is beteljesítve Kodály zeneszerzői és zenepedagógiai szándékait.

Kodály Zoltán rendkívül szép és nemes gondolata – „Legyen a zene mindenkié!” – napjainkban is aktuális. Kilencven évvel az általa megalkotott Psalmus Hungaricus után is érdemes erőt és hitet meríteni a protestáns közösség énekeiből, a zsoltárokból. S abból a végtelen Kodály-művészetből, mely e műből sugárzik, és ontja a fényt körülöttünk, bennünk. Hiszen Kodály országa is vagyunk.

■ HETESSY CSABA

Rendhagyó konfirmáció Gödöllőn

A Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működő Tessedik Sámuel Családok Átmeneti Otthona fő feladata olyan családok befogadása és segítése, amelyeknek a lakhatása nincs megoldva. Sokszor – uzsora, bántalmazás, a devizahitel bedőlése miatt vagy más okból – kisiklott életutak találkoznak itt, ahol egy éven keresztül lakhatást és biztonságot kapnak a családok. Ám nemcsak szociális ellátásban része-

sülnek, hanem hétről hétre istentiszteleten is részt vehetnek a szomszédos idősök otthonában.

Roszik Gábor evangélikus lelkész, intézményigazgató nyolc hónapon keresztül tartott foglalkozásokat konfirmandus korú gyermekeknek, hogy elsajátíthassák a Biblia tanítását és az evangélikus teológia alap-

jait. Április 14-én a gödöllői Tessedik Sámuel Idősök Otthonában az istentiszteletet megelőzően került sor a vizsgára, amelyen a fiatalok beszámoltak tudásukról. A sikeres vizsgát konfirmációi istentisztelet követte, melyen az ifjú egyháztagok áldás után részesültek az úrvacsora szentségében.

Roszik Gábor igehirdetésében kitért arra, hogy az a fajta szabadság, amelyet Isten megtapasztalása nyújt, képes felülírni azokat az élményeket és sérelmeket, melyeket a hányatott életsors magában hordoz. Pál apostol így fogalmazott: „...sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket

az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.” (Róm 8,39) Az igehirdetés alapján mi is megvallhatjuk, hogy a valódi szabadság nem más, mint az Istennel való közösség megélése, a véges ember végtelenhez való ragaszkodása.

■ GALAMBOS ÁDÁM
Forrás: Evangelikus.hu



A R E M É N Y S

Önvizsgálat az evangélium és a történelem tükrében

► **Az Európa a polgárokért – Aktív európai emlékezet program keretében idén is támogatásra méltónak találta az Európai Bizottság a magyar Segítség az Élethez Alapítvány első ízben tavaly megrendezett konferenciasorozatát. Miután az eredendően a közös zsidó–keresztény bibliai gyökerek kutatására és megismertetésére létrejött szervezet alapvetően holokausztúlélőkkel foglalkozik, az idei konferenciák is a soára való emlékezés és emlékeztetés fontosságát hangsúlyozták, miközben a gyógyulás, a megbékélés igazi útját – „a reménység kútjait” – kívánják keresni, kutatni az evangélium tükrében. Fél éven át Kelet-Közép-Európa különböző helyszínein zajlanak az események. A kétnapos nyitórendezvénynek ismét a budapesti Radnóti Miklós Gimnázium adott otthont március 2–3-án, a következő állomás pedig április 13-án Kassa volt.**



Középen Jobst Bittner lelkész és egy lány a TOS-ból

„Hiszem: hasonlóan ahhoz, mint mikor egy kútba bedobott kavics koncentrikus körökben hullámokat indít el, mindaz, amit mi átélünk e találkozók légkörében, tovább gyűrűződik, kiszélesedik országunkban és azon túl is” – mondta *Simonyi Andrea*, a projekt főszerzője a tavalyi sorozat befejeztével.

Az idei konferenciasorozat programtervezete és a két lezajlott találkozó – számomra – máris ezt igazolta. Csakúgy, mint tavaly, több felekezetről voltak együtt keresztények, zsidók, hívő és nem hívő holokausztúlélők – romák, németek, osztrákok, szlovákok, lengyelek –, kiegészülve újabb emlékezőkkel.

„Irgalom Istene..., gyógyítsd meg az emberiség beteg lelkét”

A budapesti találkozóknak kivételes és történelmi pillanatai lesznek azok, amikor „a Magyarországot 1944. március 19-én elfoglaló német megszállók unokáiból álló csoport tagjai találkoznak a holokauszt magyar túlélőivel és velünk, keresztény magyarokkal is, hogy megrendülésüket fejezzék ki nagyszüleik tettei és a náci pusztítás felett” – hirdette egy meghívó.

Dr. Schöner Alfréd főrabbi, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem rektora teljes nyitottsággal fogadta e különös csapat abbéli kérését, hogy részt vehessen egy péntek esti istentiszteleten. A bensőséges hangulatú

szombatköszöntő istentisztelet keretében a főrabbi így üdvözölte a vendégeket: „Mindannyian – ám különbözőképpen – érintettek vagyunk a holokausztban. Nekem harminckilenc családtagomat ölték meg. De ti azért vagytok itt, mert békében akartok élni. Ezért zsidó szokás szerint köszöntelek titeket: *Bruchim Ha'Baim*, azaz: Isten hozott!” (Szó szerint: *Áldott legyen jövedeled!*)

Jövetelük tényleg áldott volt... A rákövetkező két napban sok jó előadást, szívet melengető bizonyágtélt hallhattunk, e helyütt azonban – helyszüke miatt – ezeket felsorolni sincs mód. Az a vasárnap mindenestre felejthetetlen volt...

Dokumentumfilm-vetítéssel kezdődött. Az alkotást szintén az *Európa a polgárokért – Aktív európai emlékezet* pályázat keretében készítette az elmúlt egy évben *Simonyi Andrea* és a projekt társszerzője, *Bánki Miklós Vigasztaljátok népemet* (*Ézsaiás könyve 41,1–2*) címmel. Széreny lehetőségekkel és technikával, ám mégis jól, a tartalom, az elbeszélés velőkéig hatott.

A filmben *Frisch György*, a Nácizmus Üldözötteinek Országos Egyesülete elnöke mondja el tárgyilagos pontossággal a Maros utcai rendelő és kórház, valamint a Városmajor utcai Bíró Dániel Ortodox Kórház és az Alma utcai zsidó szeretetotthon „kiürítését”: a betegek, az orvosok, az ápolók és az idősek emberek nyilasok általi lemészárlását – mindezt a háború utáni exhumálásukat dokumentáló fotókkal illusztrálva...

A Maros utcai kórházban gyilkolták le a híres kézsebészprofesszort, *dr. Róth Marcellt* is. Két fiát *Sztehlo Gábor* evangélikus lelkész mentette meg: nekik is menedéket nyújtott a Bogár utcai gyermekotthonban.

Lejegyzésre méltóak *dr. Bodroghelyi László* főigazgató főorvos (Maros u. 16.) filmben elhangzott szavai: „Az emléktábla róluk ott van a hallban szem előtt. Az ember ezt mindig látja, de mindennap nem emészthetem magam ezen, mert másik üzene-

te is lehet az emlékezésnek. A romokon nő új élet, tehát föl lehet és föl kell állni. És ezzel nem sértjük meg az áldozatok emlékét, hanem inkább azt mondjuk nekik, hogy borzasztó, ami veletek történt, és ezt nem szabad elfelejteni, de itt állunk a helyeteken, és gyógyítunk, úgy, mint ti tettétek... Folyamatosan kell az emberiség beteg lelkét gyógyítani – ahogy az emléktáblán is írva van – azáltal, hogy egyenként gyógyítom őket. Igenis oda kell figyelni, hogy a gonoszság mikor és hol üti fel a fejét, és arra reagálni kell. Az az ember, aki testi-lelki egészségnek örvend, az nem fog másokat legyilkolászni, és az ellen tud állni az olyan jellegű – akár rendszer szintű – agymosásoknak is, amik ide vezethetnek. Egészséges lelkületű emberből nem lesz nyilas pribék.”

Megszólt a filmben *Szeverényi János*, a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) országos missziós lelkésze is: „Mi minden istentiszteletet Jézus nevében kezdünk. És ha ő az igazság, akkor az igazságot ki kell mondani, mert az igazság fölszabadít, ahogyan megint csak az evangélium mondja. Még ha vannak is veszteségei a bűnvallásnak, a bűnök feltárásának, mégis sokkal több áldás származhat ezekből a jövő egyháza számára.”

Levesszük a hallgatás leplét

A filmvetítés után – *Jobst Bittner* lelkész vezetésével – a tübingeni TOS protestáns karizmatikus gyülekezet szolgálata következett a március 3-i, budapesti találkozón. *Jobst Bittner* az, aki 2007-ben elindította a *Menetelés az életért* mozgalmat Németországban. Gyülekezetében számtalan megtért fiatal van, akik feldolgozták náci nagyszüleik, családjuk történetét. És most ott álltak – szemben a magyar holokausztúlélők egy csoportjával. Sírva hallgatták végig, amint az idősek hölgyek és urak sorban felidéztek egy-egy fájdalmas emléküket. Azután ők is elmondták családjuk terheit: egyikük nagyapja Debrecenben felügyelte és irányította a deportálásokat, egy másik fiatal lány

pedig azt mondta el könnyek között, hogy az ő nagyapja építette be Auschwitzban a gázcsoveket...

Mély bűnbánattal hajoltak le egy-egy szál virággal az idős, meghatódot asszonyokhoz.

Bittner lelkész elmondta: „Le kell venni a hallgatás leplét, ahogy ezek a fiatalok sem hagyták tovább hallgatni nagyszüleiket. Tudni akarták, mit tettek. És ha már ők maguk nem is, de az unokák helyettük is bűnbánatra tértek... A hallgatás megöli a kapcsolatokat Istennel. Férfi és nő között is, de egy nemzet hallgatása egy nemzetet



A kassai ortodox zsinagóga belső tere a felújítás előtt – festett üveglablakok és a tóraszekrény részlete

öl meg... Járjuk az országokat szolgálatainkkal, hogy segítsünk ebben a szembenézésben, a megszólalásban.”

Amikor a lelkész megkérdezte, hogy a magyar jelenlétők között van-e, akinek szülei vagy nagyszülei érintettek a holokauszt bűneiben, négyen tartották fel kezüket, és mentek előre. Imádkoztak értük és velük, ők pedig bocsánatot kértek a túlélőktől. Nehéz leírni mindezt, mert igen őszinte, mélyen megérintő pillanatok voltak – a budapesti konferencia legmegrázóbb momentumai.

Szentírási reménység

Kassán, a konferenciasorozat második állomásán egy – az evangéliumban megújult – katolikus közös-

Értékmentő akciók

► **„Árvízről vérzivatarig” kalauzolta a maroknyi evangélikus érdeklődőt *Fabiny Tamás* püspök április 16-án, a holokauszt emléknapián az *Értékmentők* című kiállításon. A Dohány utcai zsinagóga jobb szárnyában működő Magyar Zsidó Múzeumban február 28. óta megtekinthető tárlat az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE) *Művészakciója* keretében 1939 és 1944 között megrendezett hat kiállítás műveiből válogat, és április 30-ig várja a nézőközönséget. Püspökünkön kívül még öt „szubjektív tárlatvezető” fűzhetett kommentárt a remekművekhez: *Hegedűs D. Géza* színművész, *Csáki György* közigazdász, *Szűts Miklós* festőművész, *Falusí Mariann* énekesnő és *Bálint András*, a Radnóti Színház igazgatója.**

A *Goldmark fesztivál* az egykor elhanyagolt zsidó művészek – képzőművészek, színészek, zenészek – megsegítésére polgári összefogásból létrejött *Művészakciónak* állít emléket nagyszabású rendezvény-sorozatával. Ennek egyik „akciója” az *Értékmentők* című, *dr. Basics Beatrix* által rendezett kiállítás. A *Művészakció*t és a művészi akciókat nagyban támogatta az 1909-ben alakult OMIKE, mely az öntudatos zsidó magyar

művészet elevenségét hirdette, és hirdeti ma is.

A három termet megtöltő tárlat harminc művész mintegy száz alkotását mutatja be. A műrecek között festményekkel, grafikákkal és szobrokkal egyaránt találkozhatnak a látogatók.

Fabiny Tamás a művészek előtti főhajtásnak tekinti a kiállításon való közreműködést, és minekutána már volt szerencséje Szentendrén

egy Ámos Imre-kiállítást megnyitni, és sokat időzött zsinagógai termekben is, tud kapcsolódni a képekhez – mondta.

A püspök hangsúlyozta az evangélikus–zsidó kapcsolatok építésének fontosságát az ősök példáin keresztül. Elsőként az 1838-as pesti árvíz történetét idézte meg: mikor a víz elöntötte a várost, *Lang Mihály* Deák téri evangélikus lelkész felekezetre való tekintet nélkül nyitotta meg a templom kapuit az oltalomra szorulóknak. Ezért később *Lówy Herman*, a zsidó hitközség elöljárója egy árvíz jelenetét ábrázoló aranyozott ezüstkelylehet ajándékozott neki. Belevésve Ézsaiás próféta mondata olvasható héberül: „...erőssége a szegénynek a nyomorúságban, oltalom a zivatarban...” (Ézs 25,4)

Újabb példaként *Keken András* egyik 1944-es prédikációját említette *Fabiny Tamás*: a Deák téri lelkész, értesülve a szomszéd utcában történt zsidógyilkosságról, a helyszínrre sietett. Amikor látta, mi történt, a rádiós is-

tentiszteletre szánt prédikációját megváltoztatva az irgalmas samaritanus példázata alapján a szószéken elmondta, mi történt, mit sem törődve a következményekkel.

A képek élnek, és életet hirdetnek, méltatlan – jobbára erőszakos – halált halt alkotóikkal ellentétben. Él Szentendre kocogós macskaköveivel, ahogy *Ámos Imre* megfestette, virul a zöld Va-

dász Endre képein, a talmudisták most is ott tanakodnak *Erdei Viktor* rézkarcain. A teher mindig drága. Az érték mindig mentendő. Az érték maga a teremést mímelő emberi erőfeszítés, legyen az élethű karcolat, bronzból megformált valóságdarab, árvíz elől fedezékbe húzó vagy a magyar kultúra fennmaradásáért munkálkodó kéz.

■ KINYIK ANITA



É G K Ú T J A I



Megbocsátás

ség, a Koinonia Giovanni Battista volt a házigazdánk. Az Olaszországban alapított közösségnek már Izraelben is van egy csoportja, Szlovákiában pedig három gyülekezete működik. Vezetőjük *Milan Bednarik*.

Nagy szeretettel és gazdag programmal vártak bennünket. A nyitó előadást *dr. Tatai István* hatvani református lelképásztor, teológus tartotta *Szlovákok és magyarok: egyetlen „olajfába oltva” élünk?!* címmel. „Fontos a nemzeti identitás, és felelősek vagyunk mindezért Isten előtt, mi több, csak őelőtte fedezhetjük fel nemzeti küldetésünket – mondta. – Nemzeti

tunk belőle, majd fokozatosan horogkeresztté formáltuk, és visszaéltünk a csillaggal. A betlehemi csillagot, a remény csillagát a megbélyegzés, az üldöztetés csillagává tettük” – hallhatták tőle a jelenlévők.

Megrázó filmet láthattunk a kassai gettó és Auschwitz egyik – ma nyolcvanévesen Izraelben élő – túlélőjéről. *Jehuda Berkovits* egy hullahegyéből kaparta ki az apját. Nem ismert rá az arcára, csupán a karján lévő szám alapján húzta ki „holtan”, majd vonszolta be a barakkba. Az akkor tízéves gyermek társai segítségével elkezdte hóval dörzsölni az élettelen testet.

fiatal kora ellenére – rendkívül érzékenyen, tiszta hittel és felelősségteljes gondolatokkal kötötte össze a különböző beszédek, filmvetítések. „Az »olajfa-megbékélés« a nemzetek között és a zsidó néppel – természetfölötti. Mi önmagunktól nem vagyunk képesek erre – ezért nyissuk meg szívünket Isten előtt, és ne hagyjuk, hogy az igazság elkerüljön minket” – mondotta.

A szombati napot Kassa gyönyörű óvárosában fejeztük be, majd az átalakítás alatt lévő ortodox zsinagógában elénekeltünk egy imát. A városban – amely idén Európa egyik kulturális fővárosa – ma már csak pár száz zsidó él...

Időközben lezajlott – nagy sikerrel és sok áldással – a konferenciasorozat következő rendezvénye is. A holokauszt emléknapiján, április 16-án a színhely Pannonhalma volt, ahol több száz bencés diáknak tartottak előadásokat, vetítéseket többek között *Rick Wienecke* Izraelben élő és alkotó keresztény szobrászművész részvételével.

Mindezt összegezve ismét *Dietrich Bonhoeffer*-re, a német evangélikus lelkészre, teológusra gondolok, aki nem ment el az igazság mellett, és nem is hallgatott róla, cselekedett, még élete árán is. *Követés* című csodálatos könyvében (a Luther Kiadó adta ki 2007-ben *dr. Böröcz Enikő* fordításában), a *testvér* című fejezetben, a 106. oldalon a következőket olvasom: „Jézus követőjénél, ahogy a rabbiknál sem, nem választható el többé az istentisztelet a testvérnek tett szolgálattól. A testvér megvetése valótlanul teszi az istentiszteletet... Így vizsgálja meg magát Jézus tanítványainak gyülekezete, vajon nem kell-e itt és ott testvérekkel szemben bűnösnek tartania magát, vajon a világ kedvéért nem gyűlölt-e, nem vetett-e meg, nem gyalázt-e együtt, és így bűnös a testvér ellen elkövetett gyilkosságban!... Így vizsgálja meg magát Jézus gyülekezete, vajon adott-e jelet a világ által megvetetteknek, meggyaláztoknak Jézus szeretetéről, amelyet életet akar megtartani, hordozni, óvni!... Isten nem hagyja magát testvérünköt elválasztani. Nem akarja, hogy tiszteljék, amikor egy testvért meggyaláznak.”

■ MÁTIS LILLA

Egy vak terepmunkás története

► Örömmel gondolok vissza egy évvel ezelőtti élményemre, amikor Pilscebában, az evangélikus belmissziói konferencián mesélhettem történeteimről, arról, hogyan szolgál Istennek egy vak terepmunkás. Látásomat csecsemőként veszítettem el, kilencévesen tértem meg Jézushoz. Már fiatalon éreztem, hogy Isten afrikaiak felé hív misszióba, és hídszerpet is szán nekem keresztények és zsidók között. Azóta – felnőttként – afrikai bevándorlók felé szolgálom, és részt veszek *A reménység kútjai* konferenciák szervezésében is.



Ajándékátadás Bobynak...

Lassan hét éve, hogy afrikai bevándorlóknak segítek az élet minden területén. Egyikük egy fiatal libériai férfi, *Boby*, aki múlt év októberében menekült – üldözött keresztényként – hazánkba. Miután édesanyja kereszténnyé lett, muzulmán rokonai egész családját kiirtották. (Édesapja protestáns gyülekezet lelkésze volt.) *Boby* maradt egyedül életben, akit rendszeresen látogatok Debrecenben. Iskolába készülünk, ahol asztalos- vagy ácsszakmát tanulhat. Elvittem magammal őt Budapestre is, hogy a *B. Pintér Márta* evangélikus lelkész által szervezett világmánapi konferencián nyilvánosan is elmondhassa történetét.

Nemrég, amikor Kassára készültem *A reménység kútjai* című konferenciára, megkértem a mennyei Atyát, küldjön ajándékot Bobynak. Útközben a buszon mellettem ült egy zsidó, Jézusban hívó (*Messziás-hívó*) barátom. Többek között a kerékpáros közlekedésről is beszélgettünk. *Bobyra* gondoltam, akinek havi hét-ezer forintos zsebpénzéből nemigen telik buszjegyre... Tudtam, hogy szeret sportolni, és a kerékpár méltóságot adna neki. Nem kellene minden hónapban valakitől kölcsönkérnie, hogy közlekedni tudjon.

Imádság közben egy kép jelent meg előttem, amint Jézus egy biciklin ül, és áldást ad nekünk. Néhány nap múlva útitársam jelentkezett, hogy szerzett egy kerékpárt Bobynak...

Így válaszolt az imádságomra a mennyei Atya, aki jól tudja, kinek mire van szüksége.

A meglepetésbiciklit szomorú hír követte. Az ajándékátadás napján *Boby* elmondta, hogy menedékjogi kérelmét elutasították. Ha nem fellebbez, visszatoloncolják országába (Libériába), ahol biztos halál vár rá. Megkértem, hogy imádkozzok érte.

Két nap múlva érkezett a városba a karok és lábak nélkül született prédikátor, *Nick Vujicic*, aki Jézus örömhírét hirdeti világszerte. Meghívtam

■ LÁNG EDIT



Jehuda Berkovits – részlet a „Vigasztaljátok népemet” című dokumentumfilmből

feszültségeinket azonban csakis Jézus példáját követve tudjuk megoldani. Aztán nézhetünk együtt Izraelre. Bennünket, keresztényeket ugyanis az Isten Izraelhez köt. Ez az »olajfalét«. Róma 15,10-ben olvashatjuk: „*És ismét azt mondja: Örüljétek, pogányok, az ő népével együtt.*»” (Károli-fordítás) Április 13-án a legkülönbözőbb felekezetekből érkezett lengyelek, németek, szlovákok, magyarok együtt vallottuk közös imában: *Jézus Krisztus Úr!* Több felekezet pásztorja volt jelen Kassán, Magyarországról evangélikus „színekben” pedig Szeverényi János és *Endreffy Géza* lelkészek.

Amit népeim legkisebbjével tették, velem tették

Joela Kriüger nővér, a darmstadti Evangéliumi Mária-nővérek egyik vezetője *Adóssággal terhelt múltunk* címmel tartott előadást. „Visszaéltünk a kereszttel és a hittel... megfordítottuk a keresztet, és kardot csinál-

Nem tudta, miért teszi, de tette. A gyerekek hordták a havat, ő pedig megállás nélkül dörzsölte édesapja testét... Egyszer csak megmozdult a szeme... Hamarosan felszabadult a tábor...

A gyermek ötvenhét napon át a hátán cipelte az apját, míg Kassára értek, a házuk elé... Asszonyok jöttek megbámulni őket. Egyikük azt kérdezte: „Hát te még élsz?” De nem jutott eszükbe egyetlen pohár vizet sem adni...

A Bújtatott Gyermek nevű szlovákiai csoport egyik tagja, *Katerina* asszony pár éves volt a holokauszt idején. Keresztény családok rejtették többedmagával. „Szeretnék köszönetet mondani azon egyházaknak és családoknak, amelyek miniket életüket is kockáztatva megmentették” – foglalta össze sokak háláját.

A harminchat éves *Juszkó László* szlovák-magyar jogász nyolc éve tagja a fent említett közösségnek. Mint a kassai program házigazdája –

Bobot, és jegyet vásároltam neki a rendezvényre. Sikerült kiharcolnom, hogy személyesen is találkozassunk Nickkel.

Nicknek sok sorstársa él Afrikában, *Boby* szülőhazájában is. A lázadók csonkították meg őket. Éreztem, amint Jézus Nick és *Boby* történetét összeköti, ezért nekem is követnem kell a példáját.

Megkerestem a debreceni rendezvényért felelős egyik személyt: bemutatkoztam, és röviden meséltem neki *Boby*ról. Arra kért, hogy előadás előtt



Ajándék Nick Vujicicnak

álljunk a Nem Adom Fel Alapítvány asztala elé, ahol majd karszalagot kapunk. Mert csak azok találkoznak Nickkel, akik tőlük kapnak karszalagot.

Két ajándékot is vittünk Nicknek. Az egyik egy ikon volt, amelyen a feltámadott Jézus egy zárt ajtó előtt áll. Ha Jézus képes volt zárt ajtón keresztül bejutni apostolaihoz, minket is tud zárt ajtókon át vezetni a lehetetlen helyzetekben.

Az ikon mellé egy üveg magyar mézet is csomagoltam. A henger alakú üveg a héber Biblia – zsinagógákban mind a mai napig használatos – tekerceire is emlékeztet.

Isten ígéje édes, mint a méz. Ha Isten megtartotta Izraelnek adott bibliai ígéreteit, ma sem hagyja cserben azokat, akik hisznek őbenne.

Miért Berggassénak hívják ma is a Hegy utcát?

„Nem az menekül meg a múlttól, aki elfelejti.” (Brecht)

Van Ágfalvának egy utcácskaja, a Hegy utca, vagy ahogyan németesen mondják, a „Berggasse”. Sok mindentől különleges hely ez az utcácska. Először is azért, mert tényleg a „hegyen” van, azaz Ágfalva legmagasabb

országba, ahol nekik is az újjáépítés volt a feladatuk, és ahol hosszú évekig éreztették velük – és érezték maguk is –, hogy idegenek. Sokan évtizedekig nem jöhettek haza.

Szeretem a Hegy utcát, szeretem az



dombján. Másodszor azért, mert az utcán sétálva jól látható a két szomszédos osztrák falu, Lépesfalva és Somfalva. Harmadszor meg azért, mert a falu evangélikusságának jó része itt lakik egy tömbben.

Ez a kis utca olyan, mint egy élő skanzen. Kicsi fehér házak sorakoznak egymás mellett, amelyek első ránézésre nagy hasonlóságot mutatnak a magyar parasztházakkal, de építészeti különlegességük, hogy hátrafelé terjeszkednek, és sok icipici lakás található bennük egymás mögött. Olyanok ezek a házak, mint a mai társasházak. Bár az épületek már többnyire egy-egy tulajdonoshoz tartoznak, néhány évtizede még több szegény sorsú bányászcsalád osztotta rajtuk.

Mostanság a „társas” jelzöt leginkább az utcára használhatnánk, amely napfényes időben megtelik idős emberekkel, akik kiülnek a házuk előtti kispadra, hogy megvitasák az élet apró-cseprő dolgait. És nem akárhogyan folyik itt a diskurzus, hanem német nyelven, azon belül is „hianziesch” dialektusban.

1946 előtt Ágfalván és a környék településein majdnem kizárólag német nemzetiségű emberek éltek, míg nem egy embertelen rendeletben foglaltakat embertelen módon teljesítve lakosságcsereát hajtottak végre a környéken. Az ágfalviakat és a környékbeliakat – köztük Sopron lakosságának jelentős hányadát – bevagonírozták, és Németországba vitték. A történelemlények „kitelepitéséért” szólnak erről a borzalomról, felénk pedig „a németek elűzéséről” beszélnek – ma is el-elcsukló hangon.

Ágfalváról 1436 embert vittek el, az akkori gyülekezet majdnem teljes egészét. Csak a Hegy utcaiak maradhattak. Nem az utca szépsége vagy a kedves öregek miatt, hanem azért, mert ebben az utcában bányászok éltek. Olyan nagy szegénységben, hogy még egyházadót sem rótt ki rájuk akkoriban egyházközségünk. Mégis egyedül rájuk tartott igényt a magyar állam, mivel a bányászokra szükség volt az ország újjáépítésében.

A Fő utcán és a többi kis utcában jóval módosabb parasztemberek éltek. Nekik menniük kellett. Egy olyan

arculatát, az ott élőket és a történeteket. Opa Ulrichról is ott hallottam.

A visszaemlékezés szerint Opa Ulrich a Baracsi utcában, a vasút melletti kertjében dolgozott, közvetlen közelében azoknak a vagonoknak, amelyek mellett a kitelepítésre várakozó emberek sorakoztak. Az egyik áldozat kiszólt a kocsiából:

– Mit gürizel, öreg? Jövő héten titeket pakolnak fel a kocsikra!

– Nem, nem, mi burgenlandiak vagyunk, ezért maradhatunk – mondta Opa Ulrich, és tovább dolgozott.

A vagonból kiabálóknak azonban sajnos igaza lett, és Opa Ulrich sok száz társával együtt pár nap múlva szintén egy vagonban várta sorsa alakulását.

A Hegy utcaiak szerint Opa Ulrich nem látta többé a kertjét, házát, templomát és Ágfalvát. Rokonai, barátai és ismerősei azonban a hetvenes évektől kezdve gyakran hazajártak. Egykori házaikban „telepesek” laktak (akiknek szintén megvan a maguk története), ezért – ahogy hallottam – legtöbbször a Hegy utcaiak fogadták be őket.

Bár már egyre kevesebben élnek és látogatnak haza a kitelepítettek közül, kötelességünk az emlékezés. Mivel az emlékezés legméltóbb helyszíne a templom, a falu és egyházközségünk közös megemlékezése évek óta az evangélikus templomban van.

Április 20-án gyülekezetünk tagjai, Ágfalva Német Nemzetiségi Önkormányzata és Ágfalva Község Önkormányzatának képviselői, valamint egy Németországból jött delegáció közösen hajtott fejet a falunkból elűzött németekre emlékezve. A megemlékezés több száz helyi résztvevőjének nagy része a Hegy utcában lakik ma is.

A Hegy utca Ágfalva „élő emlékezete”, egy átmentett kis darab a múltból, amely arra emlékeztet minket, hogy „nem az menekül meg a múlttól, aki elfelejti”.

Adja Isten, hogy soha ne vesszen ki a német szó Ágfalváról és környékéről, és még sokáig legyenek emberek, akik „Berggasse”-ként emlegetik a Hegy utcát!

■ Szöveg és fotó: HEINRICHES ÉSZTER

Sírjon is az a gyermek...

A felvidéki magyarok kitelepítésének napjára

Felsőszeliek búcsúzója

Hangos motorzúgás hallatszik messziről, Hurcolják a népet el Felsőszeliből. Hangos sírás között búcsúzkodik a nép, Elviszik a magyart, mindenkit, aki ép. Nincs mentség számára, se más segítség, Csak áttelepülőlap és súlyos betegség. Néhány bútorkáját autóra rakják, Itt hagyják a többi, földet, házat, marhát, Amit szorgos kézzel összekuporgattak, Ellenérték nélkül prédának otthagyják. Nem tehattünk másképp, hisz nem volt irgalom, A csendes falu népe körül volt kerítve Sűrű csatárlánccal, nem volt menedéke. Az úton, útfélen portyázó járórok. Fegyveres katonák, csendőrök, rendőrök, Az igazolásnak se szeri, se száma, Gyanús volt az ember saját falujába...

Hurcolják az embert messze idegenbe, Hallatszik a sóhaj: Istenem, ne hagyj el. Szabadságra vágyott Felsőszeli népe, Mégis szolgaság lett szorgalmának bére. Ahogy megérkeztek a rabszolgavására, Megtudták, hogy kinek menni az ára. Olcsó lett az ember, és préda a nemzet. Sajnos nekünk kellett elszervenadni mindezt. Bárcsak a jó Isten könyörülne rajtunk, Hallgatná meg imánk, amit rebeg ajkunk. Ne sanyargatná az ártatlan népet, Tanulnák meg egymást szeretni, becsülni, Még ha nem is tudják egymást megérteni. Látnák meg egymásban Isten szent törvényét. „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat” – Ez volna a földön a legszebb parancsolat. Ha erre az alapra építenék a békét, Meglátnák a világ újjászületését...

▶ A nyolcvanas években egy könyvbemutató után sorban álltunk az író asztalánál aláírásért. Az írótól, *Sütő Andrástól*, az erdélyi magyarok legendás szócsövétől ekkor diákként azt kérdeztem: Mit üzen a felvidékieknek? Ezt írta a könyvbe: „A vox humana nem elég: sírjon is az a gyermek.” Vox humana: a felvidéki (szlovénzkői) haladó értelmiség – Györy Dezső, Szalatnay Rezső és mások – elképzelése volt a kisebbségi és evvel jogfosztott sorsba került magyarok összekötő, európai szerepéről. Ez már nem volt elég akkor, amikor a dedikációt kaptam... A felvidéki magyarok kitelepítésének emléknapján, április 12-én sokan emlékeztek egy „elfeledett népcsoportra” s elfeledett szenvedéseire. Azokra, akik számára a második világháború vérvizatarának vége nem megnyugvást hozott, hanem jogfosztást. Az új urak, a győztesek bűnösnek kiáltották ki a szlovákiai magyarokat. Az új urak szerint kollektívan voltak felelősek – a csecsemőtől az aggastyánig – azért, mert 1939-ben széthullott egy olyan állam, amelybe csaknem húsz évvel azelőtt megkérdésük és beleegyezésük nélkül kerültek.

■ CZENTHE MIKLÓS

Kassáról, *Márai Sándor* városából hirdette meg „a népek doktora”, *Eduard Beneš* a jogfosztás végzetes elveit. A Beneš-dekrétumok a szlovákiai magyarokat megfosztották állampolgárságtól, iskoláiktól, nem lehetett az utcán magyarul beszélni. Földjeiket, házaikat elkobozták, a magyarságot kiüldözték ezeréves szülőföldjéről. Magyarok tíz- és száz-ezrei lettek néma áldozatai az új embertelenség e tobzódásának.

A vad és önkényes kiutasításokat a magyar kormány szívós igyekezettel tudta csak némileg rendezettebb lakosságcserevé formálni: ugyanannyi szlovákiai magyart jelölhettek ki kitelepítésre, ahány szlovákot tudtak rávenni a Magyarországról való „repatriálásra”.

De ez sem volt elég: az új urak fortélyos módon kiütöltve elhatározták, hogy a maradék magyarokat a kiűzött szudétanémetek helyére telepítik. A téli hidegben katonákkal zárták körbe a magyar falvakat, lakóikat vagonokba kényszerítették, s vitték őket a távoli Csehszlovákia ismeretlen vidékeire. Ott azután cseh gazdák válogathattak a munkaerőből, mint a hajdani ókori rabszolgavásárok korában.

A prágai magyar kormány megbízott ekkor fordult a nagyhatalmakhoz, hogy a csehszlovák hatóságok legalább a rabszolgaság elleni nemzetközi jogszabályok előírásait tartassák be: ne lehessen családokat szétszakítani...

1945 után voltunk, a háború utáni új és demokratikus Európa közepén.

Akik mindezek után is szülőföldjükhöz maradtak, azokat ördögi módon rávették arra, hogy vallják magukat – „önként” – szlováknak. A „reszlovakizáció” nyomán százezrek váltak máról holnapra magyarok – szlovákká.

Vajon ma egy átlagmagyar gimnazista vagy polgár mit tud ezekről az

időkről? Tudja-e, hogy a hetvenes évek végén az írófejedelem, *Illyés Gyula* előszót írt *Janics Kálmánnak A hontalanság évei* című könyvéhez, amely híven foglalta össze az 1945–1948 közötti jogfosztottság korát? A könyv csak Nyugaton jelenhetett meg, első magyarországi kiadása csupán 1989-ben látott napvilágot.

Vajon ki hallott *Fábry Zoltán* íróról, irodalompolitikusról, a szlováki-

kia átvette a legyőzött német fasizmus módszereit.

A rendszerváltás után azóta is alig ismert kötetet állítottak össze. Címét *Gömöry János* eperjesi és kassai evangélikus tudós leveléből vették: *Mint fészkekből kizavart madár...* A könyv a hontalanság éveinek írásos emlékeit gyűjti csokorba: egyszerű falusiak megrendítő sorait, verseit, leveleit.



FORRÁS: BAGOLY ANDRÁS

ai magyarok neves személyiségéről, aki 1945 után *A vádolt megszólal* címmel fordult a cseh és szlovák értelmiséghez, tiltakozva a magyarüldözés ellen: „Nyelvem, mely az emberi hang egyik legcsodásabb hangszere volt, kihágási objektummá szürkült.” Írása vádirattá vált, amelyben rámutat, hogy az új Csehszlová-

Megemlékezésünkben idézzük ebből a kötetből az evangélikus felsőszeliek versbe szedett búcsúszavát. A kötetben a szerzőről csak ennyi áll: „Magyar...”

A szerző az *Evangelikus Országos Levéltár igazgatója*

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Májusi cserebogár

A neve májusi, de rendszerint már április végén repül, egyes éveken nagy tömegben. A 2,5-3 centiméter hosszú, vörösbarna szárnyfedőjű bogarat – legalábbis faluhelyen – minden gyerek jól ismeri.

Naplemente után kezdenek repülni, és a fákra ereszkedve a leveleket rágják. Az erdőben főleg a tölgyfákat kedvelik, és amikor sokan vannak, egész erdőrészeket tarra rághatnak. Évekkel ezelőtt a Balaton-felvidéken láttam ilyen teljesen lekopaszított tölgyest.

A nőstények a párzást követően a laza talajba rakják petéiket, több alkalommal, egyszerre hatvan-nyolcvan darabot. Az öt-hat héttel később kikelő lárvák eleinte humuszt esznek, majd a gyökereket kezdik rágcsálni. A kerti veteményekben jelentős károkat okozhatnak.

Fejlődésük az időjárástól függően három-négy évig tart, az imágók ősszel kelnek ki, és a talajban telelnek át.



MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

mal az iskolába vittünk be néhányat, és egyet számtanóra alatt (ettől féltünk a legjobban) szabadon engedtünk. A tanár úr persze tudhatta, hogy nem az ablakon repült be, de belement a játékba.

Kapkodtunk a repdeső cserebogár után, kergettük, de vigyáztunk arra, hogy el ne kapjuk. Végül a bogár vetett véget a mulatságnak: kirepült a nyit-



RAJZ: BUDAI TIBOR

Nem kímélik a bogarak a gyümölcsfákat sem. A rágcsálást csak a hűvös hajnali órákban hagyják abba, ekkor dermedten kapaszkodnak a leveleken.

Gyermekkorom kedvelt foglalkozása volt, hogy sorra megráztam a gyümölcsfák ágait, és vödörbe szedtem a lehullott bogarakat. Amikor a vödörrel megjelentem, a tyúkok és a pulykák mind körém gyűltek, és alig várták, hogy eléjük szórjam a tartalmát. Aki még nem látott ilyet, el sem tudja képzelni, milyen örömmel fogadják a háziszárnyasok ezt a fehérjedús kiegészítő táplálékot. Amelyik bogár megpróbált felrepülni, azt a levegőben kapták el.

A cserebogarak csínytevésre is ingereltek bennünket. Egy alkalom-

tott ablakon. A tanár úr mosolygott – gondolom, eszébe jutott, hogy ő is volt diák valamikor –, és folytatta az órát. ■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Miről ismerheted fel a hím cserebogarat?
2. Vannak más cserebogarak is házámban?
3. Vannak a cserebogárnak természetes ellenségei?

Válaszok: 1. leggyzezőscsapja jóval na-
vika, a denverek, a lárváknak pedig
redobár; 3. igen, sok, például a ku-
van, például a nagyos szep kallósce-
gyob, mint a nőstény; 2. több faj is

Az emmausi tanítványok

Jézus feltámadása napján két tanítvány ment Jeruzsálemből Emmausba. A falu hatvanfutamnyira, azaz tizenegy kilométerre feküdt Jeruzsálemtől, így bőven volt idejük beszélgetni mindarról, ami az utóbbi napokban történt. Leginkább azon szomorkodtak, hogy elveszítették a Mestert.

Egyszer csak egy ember szegődött melléjük. A feltámadt Jézus volt az. De nem akarta, hogy felismerjék, ezért a tanítványok azt hitték, egy idegen csatlakozott hozzájuk.

Nagyon meglepődtek, amikor kiderült, ez az útítársuk semmit sem hallott a pénteki kivégzésről. Elmesélték neki, hogy azt az embert feszít-

tették keresztre, akiről ők azt hitték, ő a Megváltó. Ráadásul ezen a hajnalon az asszonyok üresen találták a sírt. Még egy angyalt is láttak a sziklasírnál, aki azt mondta: a názáreti Jézus feltámadt.

A Mester láthatta, milyen nehezen hiszik el a tanítványok mindazt, ami vele történt. Pedig a próféták már jó előre pontosan megmondták ezeket, ezért magyarul kezdte nekik az Írásokat.

Közben Emmausba értek. Ő tovább akart menni, de a tanítványok marasztalták:

– Maradj velünk, mert esteledik. A nap is lehanyatlott már.

Így Jézus velük maradt. Ahogy a va-

csorához ültek, a Megváltó fogta a kenyeret, megáldotta, megtörte, és nekik adta. Akkor „nyílt meg” a szemük, és ismerték fel az idegenben a Mestert! Ő azonban hirtelen eltűnt a szobából.

A két tanítvány még abban az órában útra kelt, hogy visszasíessen Jeruzsálembe, és elmondja a tizenegy tanítványnak a jó hírt: él az Úr, és ők találkoztak vele.

Ha helyes sorrendben olvassátok össze az útszálon levő betűket, megtudhatjátok, hogyan hívták az emmausi tanítványok egyikét. A másikuk nevét nem említi Lukács evangéliuma a Bibliában.



RAJZ: JENES KATALIN

Vasárnapi rejtvény

▶ Húsvét és pünkösd között hat vasárnap van. Az evangélikus egyházban számon tartjuk mindegyiknek a latin elnevezését. Ezek kettő kivételével egy-egy zsoltárversre utalnak. A virágartatók és a hozzájuk tartozó locsolókannák segítségével megtudhatjátok a latin elnevezések bibliai eredetét.

„Az Úr szeretetével tele van a föld.” (Zsolt 33,5)

„Szüntelenül imádkoztatok!” (1Thessz 5,17)

„Hallg meg, Uram, hívó hangomat!” (Zsolt 27,7)

„Énekeljete az Úrnak új éneket, mert csodákat tett!” (Zsolt 98,1)

„Mint újszülött csecsemők.” (1Pt 2,2)

„Örvendj, egész föld, az Istennek!” (Zsolt 66,1)

Quasi modo geniti

Misericordia Domini

Jubilate

Rogate

Cantate

Exaudi

